

NÓGRÁDI LAPOK

és HONTI HIRADÓ.

Politikai, társadalmi s közgazdasági hetilap.

Előfizetési feltételek:

Egész évre 6 frt. Fél évre 3 frt. Evényedre 1 frt 60 kr.

Egyes szám ára 15 krajczár.

Külföldi csupán a kiadóhivatalnál lehet B.-Gyarmaton.

Hirdetési díjak:

Öt hasáboz poltisor 6 kr. Helyeg minden beiktatásnál 20 kr. Nyilttár garmond sora 20 kr. — Nagyobb és többasori hirdetések jutányosan eszközöltnék.

A lap szellemi részére s a nyilttárra vonatkozó minden közlemények s szerkesztőhöz küldendők.

Külföldi pénzek, reklamációk, és hirdetések a kiadóhoz intézendők.

Komjáthy Anselm tanfelügyelő beköszöntője.

Szép, mivel lelkületre mutat, midőn a tisztviselő vagy hivatalnok hivatalba léptekor „isten jó nap”-pal köszönti alantos közgeit, s bizalomgerjesztőleg megbeszéli velük a követendő irányelveket és főbb teendőket, éreztetvén velük, mennyire hajlandó az elérendő siker koszorúját velük megosztani. Komjáthy Anselm tanfelügyelő ur tehát már azon tényre által is, hogy minden iskolaszéknek bejelentő magát, s kifejtve programját, azokat közös működésre, egyetértésre, sőt támogatásra kéri fel, — nyilván tapintatos s bizalmat érdemlő hivatalnoknak tanusította magát, ki a nagy költőnek ama paradox állítását; „tiszteljétek a közkatonaikat, nagyobbak ők, mint a hadvezérek” nem tartja egészen értelemnélküli pusztá állításnak. Egyébiránt az alkotmányos megyei életben kifejtett jellem és talentom bizonyára érvényesül itt is, s közel a remény, hogy a megyei népnevelés végre megtalálta Archimedesét, ki azt a régi hinárból melyben leledzik, ki fogja zökkenteni.

Ámde ez bármily alapos remény, egyelőre még alig egyéb reménynél, mert hisz a tények egész sora kell ahhoz, hogy a vármak megvalósuljanak.

Miután pedig a tanfelügyelő úr beköszöntőjében, kitűnt a szel, kifejtette a vezéreszmét, s kiadta a jelszót: legyen szabad ez alkalommal nekünk, kik a tanügyben az alvezéri szerepet vesszük; s a ténykedés apró-cseprő csinját-bínját a közvetlen szemlélet, és mindennapi tapasztalásból ismerjük, a tanügyi csatározáshoz megkívántató közönséges taktikára tartozó dolgokat főlemlitenünk.

Mindenek előtt a kívánt eredmény kivásához nem elegendő, hogy a fővezér jupiteri ködbe burkolózzék, s csak a főhadiszállásról érkező parancsok tanuskodjanak, hogy van valaki, a kit tanfelügyelőnek neveznek, és a ki ugyan legfőbb tanügyi tisztviselő a megyében de tán ép azért ép oly kevésbé látható, mint a római pápa. Bizony ama parancsok ily módon, bármily csálhatatlan tanügyi panaceát tartalmazzanak, csak irott malaszt maradnak mindenkor. A tanfelügyelőnek személyes megjelenése nemcsak több ivnyi irka-firkát tenne fölöslegessé, hanem számtalan hibás adatot, mit némely gondatlan körjegyző csak amugy újjából szop ki, igazítana helyre; s a mi fő a népben az országos felügyelet létezésének tudatát ébresztvén, azt nagyobb buzgalomra serkentené. Hadd látná a nép, hogy a kormány nemcsak adóforintja, hanem szellemi jólléte-iránt is érdeklődik.

A tanfelügyelők az iskolátogatások — szerintök — térhes kötelessége alól azért bujnak ki, mert először gátolja őket abban az irodákban honos burcankratikus szellem. Jelentés, felhívás, statistika folytonos működésben tartja a tollnoki tollat, már pedig, mint szent Pál mondá „a betű öl, a szellem az, mely elevenít.” Néha persze a tanfelügyelő maga szaporítja

obbeli dolgát, hogy több száma legyen, s bizonyítsa, miszerint egyébre rá nem ér. Másodszor ott vannak a miniszter által kinevezett iskolalátogatók, többnyire olyanok, ki úgy értenek a tanúgyhoz, mint a hajdú a harangöntéshöz. Mert vajmi ritkán akad köztük pap, tanár, tanító vagy oly földbirtokos, ki legalább saját nebulóján kísérlette volna meg a tanítás művészetét. Es ezek mégis hivatvák a tanfelügyelőt az iskolalátogatásban helyettesíteni. Pedig nem helyettesítik. Nem helyettesítik még akkor sem, ha szakértelemre nézve (mi nem lehetetlen) a tanfelügyelőt felülmulnák; és pedig azért nem, mert az 1876. évi 28. t. cz. ugyancsak semmi intézkedési jogot nem hagyott fel számukra.

Elismerem én azt, mert elismerni mindenki kénytelen, hogy a tanfelügyelőnek a tankerület összes népiskoláit évenként meglátogatni physikailag lehetetlen: de abból aztán nem következik, hogy tehát, egyet sem látogason meg. Mily szép volna, például, ha a tanfelügyelő minden havi közigazgatási bizottsági gyűlésen, a helyett, hogy holmi üres jelentésekkel, vagy hiú és soha sem valószínű indítványokkal untatja a tagokat, mindig legalább öt iskolának teljes képét erényeivel és fogyatkozásaiival előtűntetné s a tett intézkedésekről beszámolna, vagy pontosabb meteknél a bizottság közbelépését kikérné. Bizony az ily canonicus visitation átesett községek főbb éven át is meg emlegetnék, mikor volt nálok a tanfelügyelő. E mellett aztán nem volnának feleslegesek a kinevezett iskolalátogatók, kik meg hagyott intézkedések megtételét ellenőrizhetnék. Valamint eléggé indokolható volna, ha a hivatkozott törvény 3-ik szakaszában kilátásba helyezett állandó szakértő segéd kinevezése Nógrádmegye részéről igényeltetnék, mely esetben ugyanazon törvény 5-ik szakaszának azon követelménye, mely szerint a tanfelügyelő köteles a tankerületben levő összes tanintézeteket minél gyakrabban, évenként legalább egyszer meglátogatni, illetőleg meglátogattatni, — igen könnyen teljesíthető volna. Így azonban csak botránykó a törvény e szakasza, mert nyilván való; hogy maga a tanfelügyelő nem teljesítvén legelső törvényszerű kötelességét, bizonyára alig követelheti, hogy más alantás közeg jobb legyen a Deákné vásznánál.

Hosszasan időztem ez eszménél, mert úgy vagyok meggyőződve, hogy a személyes tapasztalat képezi alapját a helyes iskolai kormányzatnak, s a legfőbb bajt felfedezni és orvosolni, és a tanügy iránt lelkesedést ébresztetni, csak személyesen lehet.

Áttérek most magára a tanfelügyelői beköszöntőre, s legelsőbben is örömmnek adok kifejezést, hogy az eddigi megyei főjegyző mily otthonos a nevelés és oktatástani főkérdésekben, s mily józanon kitér a mai enciklopaedikus áramlat elől, mely a népiskolai ismereteknek „garmada számára való felhalmozásában” leli gyönyörűségét. Bizony nemcsak

fojében, de kezében sem bírja el a növendék azon tantárgyakat, melyekre gyárilag külön külön tankönyveket készítettek. Azért inkább tért nyer azon igazságra, hogy „az írás, olvasás, számolás és nyelvtani ismeretek a népiskolai oktatás főtárgyát és igazi törzsét képezik.” Üdvözlí minden tanúgybarát a tanfelügyelő urat azon kijelentésért, hogy a sok helyen hiányzó ismétlő iskolák felállítását sürögő teendői közé vette fel. Mert itt van a helye a gyakorlati képzésnek; s olyan tantárgyak, mint gazdaság, kertészet, házi ipar, testgyakorlat, alkotmánytan, természettan csak itt vehetők elő sikeresen.

A tanfelügyelő úr beköszöntőjében éreztetőleg fölmelegszik, midőn a hazafiság és nemzetiség eszméjének a népiskolában való terjesztéséről szól. Annyira lelkéből veszi a szavakat, hogy szinte hajlandók vagyunk őt a túlságtól óvni. Ne quit nimis! Helyeseljük ugyan azon fésűs hangot, mely a magyar állameszme méltóságát a hatalom minden eszközével megvédeni késznek ígérkezik: de azt tartjuk egyszermind, hogy nem czélszerű boszuló angyalként jelenni meg azok körében, kik inkább félrevezetettek mint félrevezetők, s meg kell mutatni a magyar faj ősi szeretetét azon nemzetiségek iránt, melyek a magyar alkotmány megvédésében a történet folyamán tövékeny részt vettek, s melyek most is szeretettel simulnak a közös háza szerető kebléhez. Fájdalom igaz, hogy legtöbb panszláv megyénkben az úgynevezett lutheranus papok és tanítók közt találhatik s maga az egyház megyénkben tulnyomólag tót nemzetiségű. Divatba is jött már azok részéről, kik túlbuzgóságukban a fák miatt az erdőt nem látják, a lutheranust és tótot egy kalap alá venni, feledve azt, hogy, ha ezek meg nem maradtak volna lutheranusoknak, talán ők sem volnának most magyarok; s hogy a protestans autonomia most is még alighanem erősebb alapon áll, mint a magyar alkotmány. Azért tisztelet vagy legalább kimélet illeti meg azt. Forduljon a tanfelügyelő úr szükség esetén a mi esperességünkhöz, s meg lehet győződve, hogy az őt minden jó ügyben támogatni kész lesz; míg ellenben, ha azt előkelően ignorálni fogja, s a hatalomra provokál ott is, hol az mellőzhető volna: bizony meggyűl a baja. „Peragit tranquilla potestas, quod violenta nequit.”

A mi jó, szorgalmas, becsületes tót népünk kész megmagyarosodni, de megmondom miként. Nem hatalomszóval, hanem testvéri gyámolítással. Ha nekünk volnának domini-umaink, mint a katolikus egyháznak, bizony nem kérnénk senkitől, még az államsegélyt is röstellenők elfogadni; de mi csak áldozatból tartjuk fenn culturalis intézeteinket. Tegyenek hát mások is úgy, mint a mi protestans uraink tesznek. Nyúljanak zsebeikbe, s ezen jelszóval — hazafiság a nemzetiségnek — áldozzanak a szent célra! Ajándékozzanak magyar tankönyveket, tanazereket; jutalmaz-

zák a magyar nyelv tanításában kitűnő tanítókat, tanulásban előhaladó tanulókat. Midőn a tanfelügyelő a vidéken megjelenik, egész mozgalmat kellene támasztani az intelligencia körében, s nem kellene szégyelnie a főfalamiznás szerepét elvállalni. A megyei banketteken mennyi üres toaszt mondatik. Persze könnyebb a hazáért egy pohár bort üríteni, mint áldozatra buzdulni! Vajjon jut-e eszükbe az ott egymást felköszöntő uraknak, hogy vannak sokan, kik a haza és nemzetiség ügyében izagnak és — éheznek? hogy az őket felszolgáló inasnak jobb dolga van, mint sok falusi tanítónak! És mi mégis ezektől várjuk, hogy „az államnak hasznos és a társadalomnak művelt polgárokat neveljenek”; hogy „a nemzeti czéloknek és az általános kultúr követelményeknek egyformán eleget tegyenek”.

Nem szándékom a „nemzeti intézet” eszméjét újból felidézni, ámbar B.-Gyarmat városa annak köszönheti polgári iskoláját. Szűcsesség nélkül is lehet ama czélt követni, melyet az egykor kitűzött, ha van ember, ki a társadalmat ez irányban mozgásba hozni tudja és akarja. És e feladat leginkább a tanfelügyelőre várakozik, ha ugyan ennek van ambíciója többet tenni, mint a mennyit az eddigi tanfelügyelők kötelességeinek ismernének, a kik csak a szorosan vett felügyelettel (de hogyan!) bibelődtenek.

Mi tehát új lelket, elevenítő, alkotó szellemet várunk az új tanfelügyelűgyelőtől. Adját Isten, hogy ne csalatkozzunk!

Gadi Mihály.

Vissza-pillantás a Forgách nemzetség 700-dos jubileumára.

Reményi Károly barátom a „Nógrádi Lapok” 35. ik számában igen érdekes tárcza-cikket írt a Forgách nemzetség megdicsőítésére. Valóban lélekemelő, midőn a nemzetség 700. dos jubileumát ünneplő családjára szép vendégkoszorú előtt elbeszélgeti serdülő gyermekeinek ősai történetét, hogy példát merítsenek belőle, s hogy nagy tettekre buzduljanak általa. Az igazság érdekében jó volt leleplezni gr. Forgách Antal úr fő-kancellár korabeli azon hazafiai érdemét is, hogy azon szomorú időben, midőn Schmerling egész erélyével dolgozott az abszolutizmus megalapításán, mint fő-kancellár nem engedő beédésgetni a reáberáthba hazánkat; hanem magas állását arra használta föl, hogy szószólója legyen a fejedelemségnek a magyar államiságnak és nemzetiségnek.

Méltányos dolog volt ezt megemlíteni azért is, mert évekig muzsikezetőnek gúnyoltatott: holott muzsika sereget nem is látott. Mind ezt szívesen aláírom: de ama nyilatkozatot, melyet a cikkíró egy ősz diplomata után sajátjává tesz, s mely szó szerint így hangzik: „nemzetek melyek exkluzívdemokratikus alapokra fektetik alkotmányukat, hosszú és dicsőséges életre nem igen számíthatnak”, nem helyesíthetem; mert ez az adott körülmények közt apothéozisa akar lenni a születési arisztokráciának, és elítélése a demokráciának, a mit szó nélkül hagyni nem lehet.

Téves tán az, hogy a monarchia csak arisztokratikus intézmények által tarthatja föl magát virágzó állapotban; fényesen meg czáfolja ezt Norvégia alkotmánya, mely a polgárok jogegyenlőségének megállapítására, eltörölte a születési nemességet; és még is ki merné azt állítani, hogy Norvégia nem tisztiszteli a koronát, és hogy vágyakoznék a respublica után?

Az igazi alkotmányos monarchia, — melyben a nemzet akarata törvénynyé válhatik, és hol a uralkodó ház dús vagyonnal rendelkezvén, a helyett, hogy törhéro válnék a nemzetnek, azt inkább jótéteményeivel elhalmozza: — megkoronázott republikánus mondható. Nálunk a szent korona talizmán, mely a különböző elemeket összetartja; nekünk semmi mesterséges intézményekre nincs szükségünk a monarchial államforma fenntartására, csak tartassuk tiszteltben az 1848. ki vívmányokat s a jogegyenlőséget.

Mi képezte a magyar nemzeti kiváltságok becsét? az, hogy a politikai jogokat kizárólag a nemesség élvezte. A nemesség volt a politikai nemzet, a többi pedig adófizető köznép, a polgárság kiváltságai alig érdemelvén némi figyelmet. 1848-ban az egész nép megemésedett; mert a nemesség magához emelte, s részesevé tette összes kiváltságainak. Hogy a rövidlátás eme szép jogokat az egyetlen választási jogra redukálta: annak a nemzet maga az oka. Elfelejtkezünk azon nagy igazságról, hogy a politikai szabadság a személyes joggyakorlaton alapszik; és hogyha már a politikai jogokat a polgárok nagy száma miatt közvetlenül gyakorolni nem lehet oly mérvben, mint a nemzeti kiváltságok idejében: de a hely- és törvényhatóságokat lehetett volna akként szervezni, hogy bölcse választási törvények mellett, a nagyvárú képviselő, — mely az értelmiség és érdekelt osztályok diszkrét, javát magában foglalhatná, — az összes régi jogokat gyakorolhatná, s nem rohannának vakon a centralizáció felé, a mitől csak egy lépés az abszolutizmus. Adját ég, hogy a nemzet meg ne bánja önkormányzási rendszerének könnyelmű feladását.

Az 1848. iki vívmányok után nincs értelme a születési nemességnek, mintán kiváltságait megosztotta a néppel. Az ügyis magában érteledik; hogy akik a javaknak, a magasztabb műveltségnek, az összeköttetésnek birtokában vannak: azok született vezérei a tömegeknek, s első a hasonló joguk közt. A valódi arisztokracia, mely előtt meghajlunk, csak az érdem arisztokráciája. Az érdemet és nem a születést, ezt a vak véletlent, kell

megkoszorúzni. Az csak képzelődés, hogy a megkülönböztetett nemzetiségek ivadékról ivadékra érdemen bazaránkat nevelnek a hazának; mert a tapasztalat mutatja, hogy azoknak is vannak selejtelei; míg ellenben a nép sorából emelkednek ki a Petőfik, Arany Jánosok, a kik fényt árasztanak a nemzetre. Széchenyi, Deákot, Kossuthot nem a születés tette nagy emberré: de saját honfiai érdemeik. Hagyjuk a középkort; a maga lovagjaival s rabszolgáival. A 19. ik század vezéreszemei nemcsobbok. Ma azt hisszük és valljuk, hogy minden ember lelke, szelleme, egy parány, egy szikra magából az istenségből; és ezen közös eredetnél fogva mindnyájan egy Isten gyermekei, egy más közt pedig testvérek vagyunk. A vadállatokhoz méltó baborék helyett, ma a tudományok békés fejlődését, s az emberiség fokozatos haladását követeljük; s az a nagy ember, a ki e téren szerez babérokat, s a háborgó nemzeteket a népek Arcopagja elé törekszik állítani, hogy jog és igazság uralkodjék a világon a darva erőszak, a vas és vér helyett.

A kékvérűek emlékeztetőbe hozom Franklin Benjáminnak leányához intézett levelét, melyben kijelenti, hogy a leszármazás tisztaságát emberi gyarlóságunknál fogva az utódok számára biztosítani nem lehet. Az érdemes ősök vére, melyre az utódok büszkék akarnának lenni, csakhamar elenyészik; már a tizedik nemzedék ereiben csak egy ezerhuszonegyed rész kering a dicső és vérből, ami bizony csak néhány csepp, és nem dicsekedésre, de elbűsülésre szolgáltat okot, ha az utódnak saját érdemei nincsenek. Szólnunk meg az ily észszerűtlen előítéleteket társadalmi maximák gyanánt kegyelettel ápolni; a helyett emelkedjünk emberi méltóságunk öntudatára, arra t. i. hogy minden ember csak maga szerezheti meg az erény koronáját ép úgy, mint a bűn gyász rubáját. A mi századunkban idegen tollakkal ékeskedni nem lehet.

Akit az isten kiváló szellemmel s földi javakkal megáldott, tűzszőlőként világítsa a népeknek. Ezek a valódi arisztokraták minden mesterkélt intészkedés nélkül is. Vetkőzzük hát le polgári társak; a címkorásig; az ősök érdemeivel való dicsekvést; a rendjelek utáni sovárgást. Igyekszünk belső értékre, saját érdemre szert tenni. Elszomorító dolog az, midőn a megvagyonosodott polgár kicsinyelve előbbi állását, a születési arisztokracia körébe vágyik. Ez arculecsapása a jogegyenlőség nagy elvének. A kiváltságok szaporodása a közszahadság megcsönkítése; megrojtja a tiszta erkölcsöket, mert neveli az emberi hiúságot.

Ugyan mire való az oly államban a születési nemesség, a hol az egész nemzet a nemesség rangjára emeltetett, s mindenki előtt nyitva van az út a miniszterelnökségig? talán azért, hogy a régi gyűlölködés ismét lábra kapjon? Hagyjuk meg a címeket életbeosztásig azoknak, akik annak használatában vannak, de az egyszerűség fővére a születési nemesség; inkább oda törekedjünk, hogy a jogegyenlőség teljesen valóssággá váljék, és az osztatlan közös szabadságnak mindenki egyaránt részese s buzgó védője legyen!

Bodnár István.

TÁRCZA.

A harmadik díj.

(Visszaemlékezés a kolosvári országos dalártnépelelyre)

Elhangzott az utolsó búcsúszó, nehézkés ühbörgéssel indult a vonat Kolosvár-felé, nem egy dalártnépelelyre gondolat: jövünk e oly vígan vissza, mint a mily vígan távoztunk? . . . S meg, fut, roham, repül a vasparipa, vízi a dalárokat Kolosvár felé, hogy ott új levelet fűzzenek a kiérdemlendő babérkoszorúhoz.

A Mátra utolsó csúcsai végbúcsút intenek felénk s lassan-lassan elmosódnak a távol kétes homályában, az áldott alföld déliábrós rónáit átröpölve huszonegy órai kimerítő utazás után végre feltűnnek Erdély fantasztikus bércei s nem sok képzelő-tehétség kíváncsítat hozzá, hogy údvölöleg lássuk bólintgatni a „püspök találkozó”, „angyalvár” és „tündérvár” sziklacsoportjainak szellemalakjait. Még csak néhány percz — s megdöbbenést okozva annyi dladára szomjazó dalártnépelelynek, harsányan kiáltja a vonatvezető: Kolosvár! . . .

Kiszállunk, — üdvözlünk; — a meglepetés, az öröm, a szíves fogadtatás feledtetni voltunk a kiállott fáradságokat, zászlóink koszorúkkal, mi magunk virágzapporral árasztva el, imponans menetben érkezünk a városbáz elé, melynek homlokai csaknem élőszóval kiáltja felénk a réa virágokból kirakott „Isten hozott” at s hogy az élőszó se hiányozzék, Kolosmegye alispánja Gyarmathy Miklós lelkes szavakkal üdvözlő mindnyájunkat a jelesekkel telt városbáz erkélyéről. A szűnni nem akaró éljenek elhangzása s az érzelmek csilla-

pulta után — az élet prósai oldala lépett előtérbe: az elszállásolás. Bizottságok vették át az egyes dalárdákat s vezették a kijelölt szállásokra.

Alig ráztuk le nagyjából az út porát, már az előzetesen tudtunkra adott ismerkedési estélyek helyiségeibe kellett mennünk. Nekünk a „Stadler-kert” jutott, bová a beosztott dalárdákon felül alig férhetett 40—50 vendég; a szegediek s debreczenieknek az „Ujvilág” mulatója, hol 1000 vendég talál kényelmes helyet. Már e beosztás is kedvező volt az utóbb említett dalárdákra, mert az ismerkedési estélyen legjobb darabjaikkal lehetett alkalmuk megnyerni egy n a g y o b b számú közönség tetszését, mely különben is el volt telve a két dalárda iránti rokonszenvvel, könnyen érthető okokból. A debreczeni dalárda tagjai ugyan is uton-útfélen azt hangoztatták, hogy a legközelebbi dalártnépelelyre Debreczen városa fogja meghívni a dalárszövetséget, s az erről szóló meghívó levél már zsebükben van! — A szegediekkel pedig azon az országban általános rokonszenv nyilvánítását éreztette a kolosvári közönség, melyet Szeged városa az őt ért csapás miatt minden magyartól méltán megérdemelt. S valóban legzajosabban foly le az ismerkedési estély az „Ujvilág”-ban. A „Stadler-kert”-ben nagyon hamar vege lett a mulatságnak, mentünk haza, pihenni.

S felviradt a verseny nagy napja! — Hogy az énekléshez jó eleve hozzá szokjunk, reggel 10 órától 12 óráig a közös darabokat próbálgattuk, melyeket fájdalom általános tapasztalat szerint szerény dalárdák tanult meg legkönnyebben a kolosvári dalártnépelelyek kivételével.

Délután alig látni dalárt az utcán, egy része próbál, egy része pihen s türelmetlenül várja az esti fél 8 órát. Megjön az is. Sorrendben, zászló alatt tartják bevonulásukat a versenyző dalárdák a nem-

zeti színház udvara s színpadjára. . . Kiváncsiság, kétes remény, bizalom, megnyugvás érzelmei váltják, fel egymást a türelmellen dalárok szíveiben. Végre a rendező csenget, a függöny felgördül s megkezd a szegediek 18 tagból álló dalárda: „Mi riasztja fel a magyart . . .”

Érczes, tiszta hangok, tökéletes, hibátlan előadás, csakély eszéssel, de teljesen elhibázott metrum. Egyrészt szemeiből olvastuk ki: „ez csak név nem veszélyes!”

Ezután következett a nagy-váradi. „De mortuus nil, nisi bene” tehát: nihil.

Harmadikul állott ki Hód-Mező-Vásárhely, s meg lehetösen énekel, de sem metruma, sem plánoi nem sikerültek. Résztvevőink emelkedtek.

Most Szeged állt a porondra 28 működő taggal, de várakozásunknak nem felelt meg. Mértéke nemet, fogásai, különösen a second-tenor hangnál, bizonytalanok, több helyt hamisak, a végén egy egész hanggal estek. Most már a legrosszodalmesebbnek bízt vetélytárs gyengeségét tapasztalva bizton néztünk a küzdelem eredménye elé s nem is gondoltunk arra, hogy a most következő debreczeni dalárda togye kétséssé diadalunkat. S nem is tette.

A szabályok ellenére, melyek a versenyző dalárdák működő személyzetének maximumát 32 tagban állapítják meg, 37 taggal szállt ki a sikra Debreczen, erőteljes hangokkal, de annál bizonytalanabb hangvételűekkel énekel s másfél hanggal szállt! S mégis . . .

Az erre következő nagy körösi, miskolci, szombori dalárdák kisebb-nagyobb siker s hibákkal versenyeztek, s csak ezek után, 9-ik helyen következünk mi!

Szegények, mit várhattunk, mit remélhattunk mi a szegedi és debreczeni dalárdák mellett tapasztalt

Közigazgatási bizottsági ülés.

(Szeptember 11-én.)

(Távozlók: Bozó Pál és Huszár István.)

Gr. Gyürky Ábrahám főispán úr ő méltósága megnyitván az ülést, tudomására hozza a bizottságnak, hogy a megüresült főjegyzői állásra főispáni jogánál fogva Harmos Gábert helyettesíté.

Komjáthy Anselm, mint tanfelügyelő és Harmos Gábor, mint helyettes főjegyző, magokat a bizottság kegyelme ajánlják, a kérik a bizottságot, hogy új pályájokban bőles tanácsával támogassa őket.

Az alispáni jelentés tudomásul vétetett.

A katonai előcsatási és nőülési ügyek elintézése után

Harmos Gábor felolvassa Marsó György esend-biztos kérvényét, melyben kéri a bizottságot, hogy a hivatalos eljárásban urzó esendlegények számára a megyei vasúti vonalokon, bármely vonatra nézve díjmentesség eszközöltesse ki. Erre a a. tarjáni állomás főnök adott alkalmat, ki a gyorsvonaton a díjmentes utazás engedélyét megtagadta.

Főispán úr ő méltósága javasolta folytatni is a tárgyakban a közlekedési minisztériumhoz felirat intéztetik, hogy a Zolyomtól Hatvanig ágazó vonaton a esend legények, ha hivatalos eljárásban vannak, bármelyik vonalon díjmentesen utazhassanak.

Blumenthal Fülöp cseszi lakos regale esonkítási ügyében a bolgyminisztérium a másodfokú marasztaló határozatot jóváhagyván, a határozat közlése mellett az ügy végrehajtás végett Oláh J. szabirónak kiadott.

Gelber Gáborné kisteremni lakosnó regale esonkítási ügyében a bolgyminisztérium az első, másod és harmadfokú határozatokat megsemmisítvén, — új eljárást rendelt. Végül az ügy Plachy J. szabirónak kiadatik, újabb tárgyalás és határozat hozatal végett.

Somogyi Z. szabiró a bagatell ügyben a felővi jelentését betorjeszti; minthogy azonban 16 község ügyeit nem illeti fel a jelentés, a részletes kimutatást hiányolja, emélfogva az pótlás végett visszaküldött. Egyidejűleg a többi szolgabíró is megüregtetetik.

Stiflik István, sápi lakosnó panasza az árvaszéki elnöknek kiadott.

A füleki járás izraelita lakosságának kérvénye, melyzerint az anyakönyvvezetés tekintetéből magokat a losonezi rabbinatushoz esatoltatni kérik, vizsgálat végett Plachy J. szabirónak kiadatik, azzal, hogy a megajított vizsgálat után a losoneziak kiballgatása végett az ügyet Hartvich szabiróhoz tegyő át.

Hansensfeld Benjamin panasza Huszár Márton segédszolgabíró ellen, mert abban segyelmi vótseget tartalmazó tény nem hozatik fel, elutasított.

Börtön felügyelő bizottság tagjain a b. kódex 43. §-a értelmében Reményfy József és Huszár László urak választattak meg.

Özv. István Imrőné (Létköröl) kérvénye közmunka elengedés végett, az alispánhoz tétetett át.

A közl. minisztérium Beciczky Gyula és társai felebbezését, elutasította. A felebbezés irányult azon közl. határozat ellen, mely a Szuhapatak szabályozására az inséges segélypénzből tervezett 7000 frtot, ezen szabályozástól elvonva, a többi inséges át készítésre fordítani rendelte. Most, hogy az inség beszállt, a minisztérium ezen felebbezés elutasítását kéri. Elnök intéztetik.

Bachia Jánosné rombányi szülész nő felebbezése azon községi határozat ellen, mely 100 frtos évi fizetést megtagadta, elfogadtattott, s a község a 100 frt kiszolgáltatására utasított.

Árvagy. auguszt. végeig beadott 9028. ügyb. Árvagy. közpénz és értékpapírokban: 447025 frt 64 kr. Tartalék alap 1635 frt.

A tűzkár biztosítási díjak leszállítása végett utasított az árvaszéki elnök, hogy az „Adria” társulatot keresse meg.

Reményfy József azon interpellációt intézi, hogy minthogy a jegyzők a haláleseteket nem a törvényekben megszabott határidők alatt veszik fel és terjesztik be, hanem sok esetben évek múlva, az ily hanyag jegyzők ellenében szigorú intézkedés főtessék.

Pajor István válaszolja, hogy az árvaszék minden konkrét esetben szigorúan jár el; a szigorú ezetül is alkalmazni fogja.

Tanügy. A b. gyarmati áll. iskolában létesített igazgatói lakás collaudálásához Hanzély László küldött ki. — A sziraki izraeliták kérvényét egy segéd tanítói állomás rendezésére iránt a v. és közl. m. (lévén ott csak 34 izr. tanuló) elutította. Az izraelita alaphól azonban az iskola részére 120 forint delatit véleményeztetik. — Lang-Hammer Franciska 200 frt állami segélyben részesült. — Brann József szülész tanítói kérvénye fizetésének behajtására iránt, kiadott a szolgabírónak. — A vallás és közl. minisztérium a b. gyarmati polg. iskolánál tett pótléptéért tartozásban lévő 1074 frt 96 kr el nem fogadván, annak kifizetésére b. Gyarmat városát utasítja. Ez a rendelet a várossal közöltek. — A marozai és esitári bonyodalmas iskolai ügy rendezését a tanfelügyelő ur magára vállalta. — Somogyi Zoltán szabiró a nógrádi járás falkolainak kimutatását betorjeszti. — Seifovszky János és Reményfy József felszóltak a nőtési és b. gyarmati falkolai ügyben, s általában azon adatokat, melyekkel Eboczky volt tanfelügyelő kecsegtetett, mind valótlanoknak állították. A tanfelügyelő ur a falkolai ügy rendbehozását, mint azt programjában is kifejtette, megígérte. — Reményfy József kérdést intéz a tanfelügyelőhöz, hogy van-e tudomása arról, miszerint a megye összes tanítószaga közgyűlését ismét oly időre tűzte ki, mikor épen a beiratásokat kell eszközölni? Mídőre a tanfelügyelő ur maga is rosszallást fejezte ki ez ügyben, határozattal emeltetett, hogy ily közgyűlések kizárólag a szünnapok alatt legyenek tarthatók. — Stern Sámuelnek Szecsenyben magániskola felállítása végett beadott kérvénye elutasított. — Simko Feigyos b. gyarmati ev. lelkes felebbezése az 5 szaktól iskolai adó iránt, mint kellő időben beadott, felterjesztetik. — A b. gyarmati polgári iskola jövő tanévi költségvetése (2023 frt hiány fedezése végett) pártolólág felterjesztetik.

Adóügy. Befolyt aug. havában 125000 frt. Fekete István, Weisz L. Mór, Balla János ingatlanai ellen az adóvégrehajtás elrendeltetik. Eboczky Emil felebbezése, melyzerint 141 frt adóhátréleket nyugdíjából havi 5 frttal törleszteni igéri, elutasított.

Börtönügy. A szecsenyi fogház kiépítetett. A b. gyarmati börtönben a múlt havi rab létszám 286. Keresmény 418 frt.

Egészségügy. A jelentés azon része tárgyában, mely jelzi, hogy Vadkerten 26 vérhasbetegelési eset után 19 gyermek meghalt, vizsgálat rendeltetik, s ezzel az alispán úr bízott meg.

Utügy. A közmunka jelölés végett, minthogy még tetemes hátralek van, elhatározottatik, hogy a szolgabírók a közmunka feleltetését illető utasításnak, miszerint a közmunkát okt. végeig dolgoztassák le s minden 15 nap alatt az eredményről az alispánhoz jelentést tegyenek.

A megyei utakról tett kiemertő és érdekes jelentést lapunk jövő számában közöljük.

Gr. Forgách Antal azon gyakorlati indítványa, hogy az előirányzat készítéséhez a j. ötfelügyelők meghívassanak, egyhangúlag elfogadtattott.

Seifovszky J. azon indítványa, hogy a vicinális közmunka is okt. végeig leszállítsassék, hasonlólag egyhangúlag elfogadtattott.

A segyelmi, számvizsgáló, jegyzőkönyvvezetési és börtönvizsgáló bizottságokba (Eboczky E. helyébe Komjáthy A. választott meg).

Jövő ülés okt. 13-án lesz. Ülés vége 1 és fél órákor.

Tiszteit Szerkesztő ur!

A „Nógrádi Lapok” 36 ik számában megyei tanfelügyelő urtól egy felhívás bocsátatott közre a megyebeli összes tanítószághoz, melyben azoknak kötelességére tételik, hogy az 1881. január 1-ig lejáradó népszámlálás alkalmával annak sikeresebb megajthetése céljából ajánlják fel szolgálataikat, mint leendő eszeirési számláló ügynők, s e célból jelentkezzenek a járási szolgabíró uraknál; egyidejűleg kijelenti tanfelügyelő ur, hogy január 1-ig a népi iskolai tanítók szünetelni fognak.

Tanfelügyelő ur, midőn új hivatalába lépett, az iskolaszékekhez címzett egy székfoglaló pyomtatványt bocsátott közre, melyet nekem is volt szerencsém elolvashatni. Ennek a többi között azt is nyilvánítja, hogy „szigorúan fog öröködni az 1868. 38 ik törvényzikk végrehajtása fölött”. Emeltett törvény azonban a 141. §-ban határozottan kijelenti, hogy a „tanító semminemű hivatalt a tanítószágon kívül nem viselhet ugyan, de olyan teendőket, melyek helyben és laudatlanul végrezvíhetők, az isk. felsőszög előleges engedelmével olvállalhat”. Kérdem, a népszámláló ügynők hivatali olyan e, hogy azt a tanító viselheti a nélkül, hogy a fentebb idézett törvénybe ne ütközzék? Ha pedig tanfelügyelő ur mégis parancsolólág meghagyja a tanítóknak, hogy a fentebbi módon a népoktatási törvénybe ütközzenek s azt mellőzzék: vajjon azt egy értelmezük e, hogy akkor tanfelügyelő ur a népi iskolai törvény szigorú megtartását szorgalmazza??

Ó persze, hogy e szorossból kijuthasson, az által vél magán segíhetni, hogy azon időre, míg a tanítók, mint eszeirő ügynők ütköznek, az iskolai tanításokat beszünteti; mert az nagyon természetes, hogy a „tanítókra kivti” az ügynők teendők végzésére idő nem jutna. Mert, ha egy tanító januárban 8—11 óráig ismét 2—4-ig tanít, s így 5 órát dolgozik; nem igen lesz kedve, de ideje sem arra, hogy napfélnél még valamit végezhesen a januári rövid napon.

De hát, hol veszi tanfelügyelő ur a jogot arra, hogy ő a tanításokat beszüntesse, ha mindjárt nem is 10 napra, de csak egy órára is?? Hisz maga a törvény is csak ellenőrzési és segyelleti joggal ruházta fel a mint ezt ő maga is ama bekészítendő nyomtatványában szóról szóra idézi! De azt ezen ellenőrzési és segyelleti jog nem involtálja magában, hogy tanfelügyelő az egyenesen beszüntesse a tanítók részéről a tanítási időt. De monjunk még tovább. Ha csak nemely tanító lesz megbizva a számlálási ügynők teendőikkel, miért szüneteljen a többi tanító ugyanakkor?? Továbbá, ha

tűzoltások után? Nem is tekintve a már említett rokon-szenv- és közérdeklődést, a debreczeni dalárdának mintegy ötven, a szegedinek negyven pártoló tagja tapintatosan beszünt a nézőtérre jobb ügyre méltó sikerrel farszította tenyereit „pro domo suo”. S ez előzmények daczára megajenésünket a legelőnkebb taps s szép koszorú fogadták, talán biztatásul az előző demonstratiókkal s emben. . .

Elhangzott dalunk s felhangzott a közönség tapaviharja, háromszor gördült fel a függöny s még többször is kívánta volna a lelkes közönség látni a losonezi dalárdát, de a rendező bizottság által kiszabott 5 percznyi köz megtartása végett egy dalárda sem jelenhetett meg többször. Így történt, hogy mi is csak annyi kibívásban részesültünk, mint Szeged és Debreczen — pedig velünk csak két pártoló tag jött a versenyre.!

S mi éreztük elsőbbségünket, tudtuk, hogy legjobban énekelünk, ezt nem az elbizakodás, hanem az önértzet mondhatja velem, bízton hittük, hogy határozott sikerünk után a méltányossági szempontok háttérbe szorulnak, s mégis. . .

Már a fővárosi lap tudósítók s helyi lapok referáráiból vehettük észre, hogy alkalmasint a szegedi körülmények állanak be, de azért mi bizalommal reméltük a legjobbat s elvöltünk készülv a legrosszabbra.

Minek irjam le a következő napok programjait, bőven értesült azokról az olvasó közönség a fővárosi lapok többé kevésbé elfoglalt tudósításai által. Ránk nézve, kik a másnap este meglepő sikerrel tartott szabad versenyben nem vettünk részt, a főverseny eldőlté birhatott kiválóbb érdekekkel.

Aug. 23-án hétfőn tartott a zárgyűlés, melyen kihirdetették a versenyek eredménye a jury ítéletének

azon időközlésével, hogy az első díjakra érdemesített dalárdák közt végtelen soké volt választani, s a jurynek minden körülményt (tehát ismét méltányossági szempontok!) figyelembe kellett venni a rangsorozás megállapításánál, különben is kimondván elvileg, hogy a három első díjt egyenrangúnak kívánja tekintetni. Eszerint az 1-ső díjat nyerte — Debreczen, a II-ikat Szeged, a III-ikat Losonez! Tehát a III-ik díjat nyertük! Igaz ugyan, hogy ez a kolosvári hölgyek díja volt, s már e körülmény, de magának a díjnak különleges, csán s izlésre nézve valóban első rendű alakja (diszes talpazaton bőszeg szarv alakú ezüst sorleg, gazdag aranyozás és ciszlirozással, közepén szivalakú aranylapon felirattal) kissé megédesítették a keserű lapdacsot, de bizony azért benn maradt szívünkben a méltatlanság érzete, melyet talán majd egy újabb diadal fog feledtetni. . .

Másnap 24-én indultunk hazafelé s 25-én délután érkeztünk haza.

A mi keserűség maradt szívünkben, teljesen feledtetett velünk az ünneplés, és mégis a legszívélyesebb fogadtatás, melyben Losonez közönsége részesített. Az értelmiség zöme várt bennünket, derék polgármesterünk, Pokoray Sándorral élőkön, ki meleg, szívől jövő szavakkal üdvözölt bennünket. Szeretett elnökünk, Kovács Sándor felélt reá, hogy miket mondott, azt már nem tudom regisztrálni, de hogy nemcsak az én, hanem az ott levő közönség s dalárok legnagyobb részének szemében ragyogó drága gyöngyök jelentek meg, az legfényesebb igazolása annak, hogy dalárdánk a közönség szívéhez van kötve, s hogy a mint a dalárda mindent megtett s megtesz jövőben is városa dícsőségéért, úgy a város sem hagyja el soha hálás gyermekét. Zeneszó mellett, kísérv a megjelent diszes közönség által, vonultunk a városházára, hol a nyert

diadal jelvényt felmutattuk az ott megjelent községnek s aztán eloszoltunk kipihenni a kiállott fáradsalmakat.

Igy folyt le a mi kolosvári expeditió.

S most még néhány szót. Egész leírásomban nem is emlékeztem meg arról, kinek tulajdonképen az újabb diadal is köszönhetjük. Értelm alatta kedves karnagyunkat Kovács Emilt. Nem szóltam pedig azért, mert akármilyen momentumban említettem volna őt, a róla irandók teljesen megszakították volna a leírás egymás utániaságát. S nem is lehet azt leírni, hogy viselte magát a versenyig, s aztán is. Mint jó hadvezér, most ezt, majd amazt figyelmestette valami kiemelendőre, most itt próbált, majd amott csúszott valamit, majd külön yett elő egy-egy gyengébbel közölünk a osztotta tanácsait, rendeleteit, szoval mindenütt ott volt, s míg ő maga alkalmasint nem kissé szorongó, vagy legalább is izgott szível hordott magával, minket folytonosan tüztől, bátorított s önbizalmával mutatott jó példát. A verseny, illetve az eredmény közönlömásra jutása után ő érte legelőnkebbben a mellőztetés, a mi természetesen is, mert hisz ő érezte leginkább az igaztalanságot. — De te azért Emil barátom, szeretett karnagyom, ne csüggedj, maradj mienk s ügyünk továbbra is, s hídd, nem sokára határozott diadalra fogsz bennünket vezérelni. Ezt hisszük, reméljük, éreztük és akarjuk!

S most isten veled, nyájaa olvasó, bocsás meg, hogy utatallak, ígérem, hogy legközelebbi dalversenyi tudósításom csak enyiből fog állni: jöttünk, láttunk, győztünk, az első díj mienk!

Dalár.

